

Det Anarkistiska Biblioteket

Reform eller revolution

Uttryck som inte längre täcka sina ursprungliga
begrepp

Emil Agge

Emil Agge

Reform eller revolution

Uttryck som inte längre täcka sina ursprungliga begrepp

1923

Röda Fanor - Tidskrift för litteratur, stats- och samhällskritik #5-6 1923

www.anarkistiskabiblioteket.se

1923

Ett par av de slagord man oftast möter i den politiska pressen - ja även annorstädes - äro uttrycken reform och revolution med deras avledningar reformist och revolutionär, reformism och revolutionarism.⁽¹⁾ Då de begrepp dessa ord uttrycka äro mycket gamla undrar jag huruvida de ej ändrats så att orden nu ej längre täcka begreppen och att dessa således många gånger få en falsk betydelse, vida skild från den ursprungliga. Är så fallet tyckes det mig vara på tiden att revidera både begreppen och deras uttryck och som ett led i en sådan revision kan denna artikel betraktas.

Vad menar nu folk i allmänhet med t. ex. reformism? Det är klart att för dem som omfatta den åskådning ordet i politiskt och socialt hänseende uttrycker är det något gott och bra. Det skall då vara en allvarlig och medveten strävan efter att genom mer eller mindre gradvisa eller genomgripande »reformer», förbättringar, göra livet i samhället drägligare för flertalet människor och genom reformernas mångfald och oupphörlighet så småningom framskrapa det bästa möjliga samhällsskicket. Sedan finnes naturligtvis en oändlig mängd skiftningar i olika människors reformism, från den nästan osynliga, som närmast kan betraktas som konservatism, till den som kräver så vittgående reformer att de närma sig revolutioner.

Om å andra sidan en reformismens motståndare talar om begreppet blir omdömet helt naturligt olika och desto mera olika ju mera åskådningarna skilja sig från varandra. För revolutionären blir reformismen ett mer eller mindre odugligt lappverk på ett gammalt »ruttet» samhälle; för den konservative blir den en farlig och onödig nyhet, enär ju »allt är bra som det är».

Och revolutionarismen? I dess anhängares tycke är naturligtvis revolutionen en logisk och nödvändig slutakt i de sekellånga bemödanden som gjorts att leda in samhället på sådana banor där »frihet, jämlikhet och broderskaps» skall råda. Denna revolution anses ta ett mer eller mindre hastigt omstörtande förlopp allteftersom de som agitera för den ha mer eller mindre »avancerade» idéer. Lika klart som att reformismen av dess motståndare bedömes på sämsta möjliga sätt, lika solklart är det att revolutionen och dess förfäktande av reformister (och konservativa) anses i bästa fall som en himlasträvande, orealiserbar utopi; i sämsta fall för mer eller mindre egennyttig omstötrningslusta parad med blodtörst!

Och så äro vi mitt inne i en virvlande häxdans av begrepp och ord! Där definitionerna ske blott efter vars och ens subjektiva tro utan hän-

⁽¹⁾ Fasanfulla ord! Ett pris borde utfästas för den språkforskare som kunde skaffa bättre, helt svenska benämningar!

synstagande till ordens verkliga innebörd. Men detta är ju förstås en rätt vanlig sak här i livet och ett ont (eller gott, det beror på ens »subjektiva mening«!), som väl knappast går att göra något åt.

men det är en annan sak i detta sammanhang som, även om det kanske ej kan ändras i ett slag, dock är värd diskussion. Och det är att i levande livet, en faktor som de alltför subjektiva andarna i allmänhet ha lite svårt att ta hänsyn till, de bägge begrepp det här är fråga om äro så sammanblandade och ingångna i varandra att man nu har svårt att, ur objektivt forskningsintresse, finna ut var gränsen går mellan det ena och det andra eller kristallisera ut ett av dem. Visa fram en absolut renlärig revolutionär eller reformist i nuet! Det torde bli ganska svårt, d. v. s. om man tar sådana som verkligen tänkt igenom och smält sin åskådning och andra borde väl inte ens komma på tal. Bland fanatiskt troende, okritiska efter-sägare, kan man väl ännu träffa någon representant för den eller andra oförfalskade läran. Att denna delvisa hopblandning kanske oftast synes hos de revolutionära, det är väl livets »fel«, detta liv som visar sig oftast gå i reformismens (eller om man hellre så vill, evolutionens), tecken. Den »revolutionäraste revolutionär« kan väl nu knappast neka till att i hans åskådning insmugit sig en del reformistiskt »gift«, i annat fall skulle han naturligtvis göra rent motstånd mot de gradvisa förbättringar arbetarklassen undan för undan tillkämpat, och kommer att tillkämpa, sig. Det är ju, enligt den gamla revolutionära terminologien, sömnmedel blott ägande att dämpa arbetarnas revolutionära kamplust. Men numera kan det väl knappast falla någon in att ställa sig upp och bekämpa de rent mänskliga och ekonomiska fördelar, som bättre lön och arbetsvillkor, ökat människovärde etc, arbetarklassen lyckats ernå genom sin dagliga kamp. Att han ställer sig kritisk och tvivlande, ja rent fientlig, mot politiska »förbättringar« är en annan sak, beroende på att revolutionären anser dem vara blott en underordnad sak, som, om man så vill, lättare och med mindre möda, kan ernås på samma vägar där de ekonomiska fördelarna vinnas. Vi ha exemplen från syndikalismen, till vilken även många anarkister bekänna sig, att ta till. Denna är otvetydigt revolutionär men är å andra sidan bra mycket reformistisk i den kamp den dagligen måste föra på arbetsplatsen.

Om nu alltså en gradvis förbättring är reformism i ordets verkliga betydelse, och revolutionärerna understödja denna reformism, måste det anses bevisat att deras revolutionarism är (mer eller mindre) reformistiskt färgad. Å andra sidan kan det knappast förnekas att många som kallas - och kalla sig själva - reformister ha ofta betydande rent revolutionära inslag i sin åskådning. Och detta, anser jag, visar tydligt riktigheten av

min premiss att de båda »slagorden» nu förlorat sin egentliga betydelse och därför utan avsaknad kunde bortelimineras i polemiken mellan olika socialistiskt tänkande. Om de kanske på sin tid haft en uppgift att fylla som särskiljande mellan olika åskådningar skulle de nu mycket väl kunna avskaffas.

Men, människorna ha ju ett oavvisligt behov av sammanfattande uttryck för att skilja den ena åskådningen från den andra. Skola de nu inte, om dessa skiljaktligheters uttryck borttagas, sammanblanda och röra ihop även åskådningarna, de socialistiska nämligen? Så att det hela blir en enda röra från ministersocialism till anarkism? Och alla skulle sammansmälta i en slags kompromiss, vars färg finge bestämmas av flertalet. Nej, jag tror det ej! Vore det så illa, skulle jag verkligen påyrka de gamla termernas kvarblivande, hur mycket emot dem jag än är.

Nej, det gäller naturligtvis för varje socialistisk schattering, som vill leva genom att värva anhängare, att fixera sitt program så att inget tvivelsmål behöver uppstå vad det är. Och till det behöves inte länge etiketterna revolutionär eller reformistisk, vilka i stället för särskiljande hota att bli sammanblandade och ofta ägande att låta en åskådning gå under falsk skylt, utgivande sig för vad den icke är.

Anarkismen åtminstone behöver ingen sådan påklistrad etikett. Den vill låta sin teori och sina handlingar visa vad den i verkligheten är, den enda nuvarande socialistiska åskådningen som i grunden är »revolutionär» i deras djupaste och ursprungligaste bemärkelse, d. v. s. ett inneboende, oavvisligt behov av att kämpa för frihet och lycka genom samhällssystemets fullständiga omvandling. Ett klart mål ger även klara medel, som icke behöver hjälpen av ett mer eller mindre urvattnat slagord!